

تحلیل‌ها از رکود اقتصادی شرکت‌های نوپا در چین و خروج سرمایه‌گذاران خطرپذیر خارجی از این کشور خبر می‌دهند

کاهش محسوس استارت‌آپ‌های چینی در ۷ سال گذشته

زینا اظهاری
مترجم

منطقه BioBay که همان سیلیکون ولی چینی‌ها محسوب می‌شود، هر روز علائم حیاتی‌اش کمتر می‌شود و از قرار معلوم، نیمی از این پارک علمی که در «سوژو» در غرب شانگهای واقع شده، به شماره افتاده است. در برنج پنج طبقه‌ای که محل استقرار استارت‌آپ‌های بیوتکنولوژی و داروسازی است، تنها صدایی که به گوش می‌رسد

ساختمان استارت‌آپ‌ها در غرب شانگهای که پس از نقل مکان یا بسته شدن تعداد زیادی از استارت‌آپ‌های مستقر در آن، تا حد زیادی متروک شده است

صدای یک ژنراتور است. این پارک که حالا به منطقه‌ای بی‌جان و متروکه تبدیل شده، زمانی به عنوان نمونه درخشانی از گام‌های چین در حوزه علم و فناوری پیشرفته شناخته می‌شد که حکایت از روند گسترده‌تری در صنعت سرمایه‌گذاری خطرپذیر این کشور دارد. اما آماری که به تازگی منتشر شده نشان می‌دهد شمار استارت‌آپ‌های ایجاد شده در چین از سال ۲۰۱۸ تا کنون با افت ۹۹ درصدی روبه‌رو شده و این امر زنگ خطر رسیدگی به اوضاع خطرناک این کشور را به صدا درآورده است.

پارک دولتی BioBay زمانی به عنوان نمونه‌ای درخشان از اقدامات چین در زمینه پیشرفت علم و فناوری مورد توجه قرار داشت

کاهش ۴۰ درصدی سرمایه‌گذاران بخش خصوصی استارت‌آپ‌ها

دولتی که بیشتر آنها را وابستگان به حزب دولت چین تشکیل می‌دادند، به طور پیوسته از کمتر از یک سوم به حدود ۵۴ درصد افزایش یافت. در این میان، سهم بخش خصوصی از کل درآمد بزرگ‌ترین شرکت‌های چینی که در رتبه‌بندی Fortune Global 500 قرار دارند، در سال‌های اخیر پس از رسیدن به اوج خود در سال ۲۰۲۰ رکود نشان می‌دهد. البته به نظر می‌رسد بسیاری از این تحولات به طور چشمگیری به صورت ساختاری اتفاق افتاده است. به نظر می‌رسد موضع مقامات از سال ۲۰۲۰، از جمله تشدید مقررات و قرنطینه‌های کرونایی، آسیب‌های درازمدتی به اقتصاد خصوصی چین وارد کرده که پویایی آن یکی از مشخصه‌های معجزه اقتصادی آن در چهار دهه گذشته بوده است. به‌رغم ظواهری که از طرفداری از بخش خصوصی دیده می‌شود اما در واقعیت بخش خصوصی هنوز نتوانسته به عقب برگردد و رونق قبل را به دست آورد و چین هنوز از رکود اقتصادی درازمدت رنج می‌برد.

«موسسه اقتصاد بین‌الملل پترسون» (PIIE) در مطالعات ۶ ماهه‌ای که از سهام مربوط به شرکت‌های دولتی، خصوصی و خصولتی در میان شرکت‌های بزرگ چین انجام داده، نشان داده‌است که بخش خصوصی جایگاه خود را از دست داده در حالی که دولت سهام بیشتری را در بین شرکت‌های رتبه‌بندی برتر چین به دست آورده است. بخش خصوصی به طور محدود شرکت‌هایی با کمتر از ۱۰ درصد مالکیت دولتی تعریف می‌شود. بخش دولتی هم شامل شرکت‌هایی با مالکیت خصولتی است که بین ۱۰ تا ۵۰ درصد سهام آنها در اختیار دولت است و در این میان، بیشترین سهام از آن شرکت‌هایی با مالکیت دولتی است. سهم شرکت‌های خصوصی از ارزش بازار در بین ۱۰۰ شرکت بزرگ چین، از نقطه اوج یعنی سهم ۵۵ درصدی در اواسط سال ۲۰۲۱ به ۳۳ درصد در پایان ژوئن سال جاری کاهش یافت که این کاهش تنها طی سه سال به بیش از ۴۰ درصد رسیده است. در همان زمان، سهم شرکت‌های

۸۰ درصد بودجه شرکت‌های استارت‌آپی دولتی است

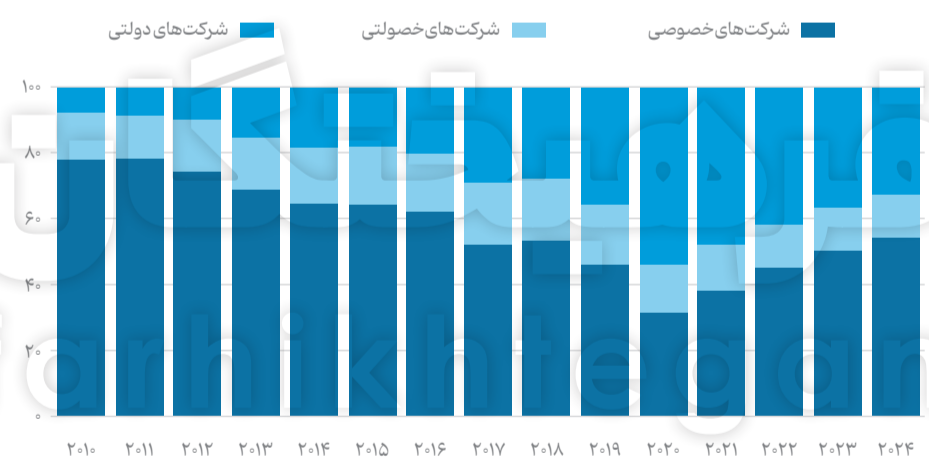
قرار گرفته‌اند. تلاش‌های پکن برای کاهش حقوق‌های بالا در امور مالی نیز انگیزه سرمایه‌گذاری‌های پرخطر اما بالقوه را کاهش داده به طوری که مدیران صندوق سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر با موفقیت کرده‌اند حقوق خود را در حدود ۴۰۷ هزار دلار سالانه نگه دارند که امسال با جدیت بیشتری در موسسات مالی تحت حمایت دولت اعمال شده است. بسیاری از صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر در حال کوچک شدن هستند به طوری که در سال گذشته یکی از همین VC ها یک سوم نیروهای خود را از دست داد. این اتفاق در ابعاد مختلف برای بسیاری دیگر از این صندوق‌ها نیز رخ داده است. به گفته کارشناسان، انقباض سریع صنعتی که در تبدیل چین به ابرقدرت فناوری کمک کرد، مانع از نوآوری آینده این کشور خواهد شد. کارشناس ارشد شورای روابط خارجی انگلیس که کتابی هم در مورد سرمایه‌گذاری خطرپذیر نوشته، معتقد است تجربه‌های محدودی که در عرصه علم و فناوری‌های پیشرفته اتفاق می‌افتد، می‌تواند چین را به سمت مرزهای فناوری سوق دهد. نه تنها میزان سرمایه، بلکه تخصص استراتژی سرمایه‌گذاران، ارتباط جهانی و دانش مدیریتی آنهاست که به نفع این شرکت‌ها تمام می‌شود. حتی بخش‌هایی که پکن آنها را برای امنیت ملی حیاتی می‌داند، در حال حاضر برای جذب سرمایه تلاش می‌کنند. به گزارش ITJuzi، تامین مالی برای استارت‌آپ‌های بیوتکنولوژی و داروسازی در سال ۲۰۲۳ نسبت به اوج خود در سال ۲۰۲۱ با ۱۵ میلیارد و ۵۷۳ میلیون دلار سرمایه، کاهش ۶۰ درصدی داشته است. کارآفرینان به جای موافقت با شرایط سخت، به طور چشمگیری شرکت‌هایی را بدون افزایش سرمایه خارجی ایجاد می‌کنند. بسیاری از این کارآفرینان، موج تجارت الکترونیک فراموزی را به راه انداخته و از قدرت تولید چین برای تولید محصولات ارزان قیمت الکترونیک استفاده می‌کنند که در فروشگاه‌های اینترنتی به فروش می‌رسند.

در گذشته، شرکای محدود آمریکا که نیم‌نگاهی هم به آسیا داشتند، تنها به دنبال تامین منابع مالی چین بودند. یکی از همین سرمایه‌گذاران عنوان کرده که بازارهای دیگری چون هند تلاش کرده‌اند تا توجه شرکای آمریکایی را به خود جلب کنند. با وبقیه بیشتر سرمایه‌گذاران، بودجه‌های دولتی نقش بزرگ‌تری را ایفا کرده و اکنون حدود ۸۰ درصد از سرمایه بازار را تشکیل می‌دهند. این بودجه‌ها، همچنین مدیران سرمایه‌گذاری را ملزم می‌کنند تا بازدهی خود را تضمین کرده و آنها را به جست‌وجوی فرصت‌هایی با ریسک کمتر یا هدایت سرمایه به سمت اولویت‌های تعیین شده پکن ترغیب می‌کند. یکی از کارشناسان نوآوری چین اعلام کرده این مساله با روح VC های دیگر در سرمایه‌گذاری‌های پرخطر و دارای پتانسیل بالا متناقض است. در مجموعه‌ای از شرکت، انتظار می‌رود که یک یا دو شرکت به موفقیتی بزرگ دست یابند و سایر شرکت‌ها از گردونه رقابت خارج شوند. اما در حال حاضر، شرکت‌های VC باید به دولت توضیح دهند که چرا شرکت‌های وابسته به آنها از نظر مالی شکست خورده و سرمایه دولتی را که در اختیار آنها قرار داده شده بود، از دست داده‌اند.

گرایش VC ها به شرکت‌های تولیدی

در گفت‌وگویی که «فایننشال تایمز» با برخی مدیران سرمایه‌گذار خطرپذیر انجام داده، نشان می‌دهد آنها در حال حاضر بیشتر به دنبال سرمایه‌گذاری روی شرکت‌های تولیدی هستند و آنها را کم‌خطرتر تلقی می‌کنند. ITJuzi به تازگی اعلام کرده در سال ۲۰۲۳ شرکت‌های تولیدی پیشرفته‌ای که روی انرژی‌های جدید، مدارهای یکپارچه و مواد جدید کار می‌کنند، بیش از ۳۰ درصد استارت‌آپ‌های تأسیس شده را تشکیل می‌دادند که نسبت به سال‌های گذشته تغییر محسوسی را نشان می‌دهد و در این میان حوزه‌های بیوتکنولوژی، فناوری‌های مصرفی و آموزشی در صدر جدول تولیدات این شرکت‌ها

سهم کل جمع‌آوری سرمایه بازار در ۱۰۰ شرکت برتر برحسب درصد مالکیت

چه شد که استارت‌آپ‌های چینی به این روز افتادند؟

تأثیرگذار خواهد بود. بحران در این بخش تا حدی منعکس کننده کندی اقتصاد چین است که با قرنطینه‌های طولانی مدت در دوران همه‌گیری کرونا، ترکیب حساب‌داری آن و رکود بازارهای سهام تحت‌تأثیر قرار گرفته است. با افزایش تنش‌های دوجانبه، سرمایه‌گذاران مستقر در آمریکای نیز تا حد زیادی از چین خارج شدند. به عبارتی، خروج سرمایه‌گذاری‌های جهانی و کاهش شدید ارزش‌گذاری شرکت‌های چینی بر انگیزه نوآوری این کشور تأثیر چشمگیری خواهد گذاشت. اما این هم نتیجه مستقیم تصمیمات سیاسی اتخاذ شده توسط رئیس‌جمهور این کشور است که به طور چشمگیری محیط کسب‌وکار خصوصی در چین را تغییر داده که از آن جمله می‌توان به سرکوب شرکت‌های فناوری اشاره کرد که به عنوان انحصاری یا نامساکن با ارزش‌های حزب کمونیست در نظر گرفته می‌شوند. شواهد نشان می‌دهد این حزب، بخش خصوصی را خنثی کرده است. کارآفرینان موفق، جزء افرادی هستند که از نزدیک تحت نظارت بوده و قادر به انتقال سرمایه به خارج از کشور و بررسی دقیق تراکنش‌ها نیستند. شرکت‌های سرمایه‌گذار خطرپذیر در حال حاضر با فشار سرمایه‌گذاران دولتی برای تضمین بازده مواجه هستند که منجر به استراتژی‌های سرمایه‌گذاری محافظه‌کارانه‌تر متمرکز بر سرمایه‌گذاری‌هایی با ریسک پایین‌تر می‌شود.

fortune اشاره می‌کند فروپاشی ایجاد استارت‌آپ‌ها در چین درحالی اتفاق می‌افتد که اقتصاد هیچ نشانه‌ای از متوقف شدن و کندی در روند جذب سرمایه را نشان نمی‌دهد اما داده‌های تازه ارائه شده در روزهای اخیر، حاکی از ادامه سرد شدن تنور ایجاد استارت‌آپ‌ها در دنیاست. در عین حال، سیاست‌های صنعتی پکن، عدم تعادل اقتصادی را تشدید کرده که نوعی رکورد شکنی در این بخش به شمار می‌رود. سرکوب بخش خصوصی از سوی رئیس‌جمهور چین، کمپین مبارزه با فساد و انگیزه شکوفایی مشترک فعالیت‌های کارآفرینی را نیز کاهش داده است. منابع مختلف همچنین بیان کرده‌اند VC های دولتی چین به تازگی تلاش‌های خود را برای بازگرداندن سرمایه‌گذاری خود از استارت‌آپ‌های ورشکسته شده یا در مدت زمانی مشخص دولتی نشده، افزایش داده‌اند. الزامات سختگیرانه‌ای که بنیانگذاران استارت‌آپ‌ها را مجبور می‌کند شخصاً برای دریافت وام‌ها آماده باشند، از معاملات VC نیز جلوگیری کرده در نتیجه سرمایه‌گذاران خارجی و داخلی میزان مواجهه خود را کاهش داده‌اند. دانشیار دانشکده اقتصاد لندن معتقد است صنعت استارت‌آپی برای تحریک پویایی کارآفرینی چین اهمیت بسیار بالایی دارد. خروج سرمایه‌گذاری‌های جهانی و کاهش شدید ارزش‌گذاری شرکت‌های چینی بر انگیزه نوآوری این کشور

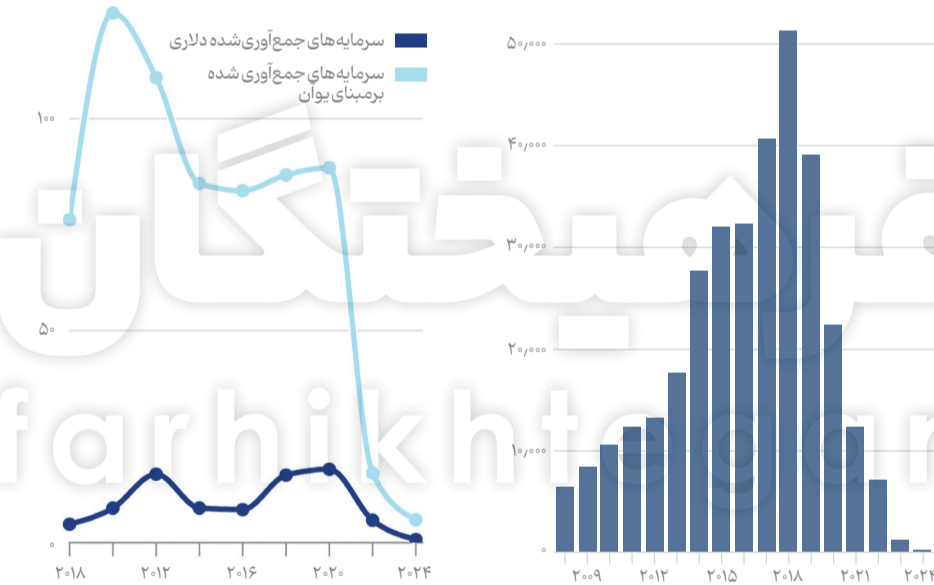
امسال فقط ۲۶۰ شرکت جدید در چین راه‌اندازی شده است

شرکت در سال ۲۰۲۳ و کاهش ۹۹ درصدی نسبت به اوج ۵۱۳۰۲ شرکت در سال ۲۰۱۸ داشته است. جذب سرمایه VC نیز روند مشابهی را طی کرده است. سرمایه جمع‌آوری شده ارزی با واحد یوان تا امروز معادل ۵ میلیارد و ۲۸۰ میلیون دلار در سال بوده که نسبت به اوج سرمایه جمع‌شده در سال ۲۰۱۷ با ۱۲۵ میلیارد دلار کاهش حدود ۹۶ درصدی یافته است. در عین حال، سرمایه دلاری کمتر از یک میلیارد دلار افزایش یافته به طوری که از بالاترین رقم سرمایه VC در سال ۲۰۲۲ معادل ۱۷ میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلاری کمتر است.

از سوی دیگر، در گزارشی با همین مضمون در fortune آمده است تعداد شرکت‌های جدیدی که سالانه در چین راه‌اندازی می‌شوند با کاهش سرمایه‌گذاری توسط شرکت‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر چینی کاهش یافته است. گزارش‌هایی که به تازگی منتشر شده چشم‌انداز وخیم استارت‌آپ‌های چینی را توصیف می‌کند. براساس داده‌های منتشرشده از سوی ITJuzi، تعداد شرکت‌های تأسیس شده در سال جاری در کشور چین با جمعیتی بیش از یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون نفر تنها ۲۶۰ شرکت بوده که در مسیر سقوط به کمتر از ۱۲۰۲

روند راه‌اندازی شرکت‌های استارت‌آپی در چین

بین سال‌های ۲۰۲۴-۲۰۰۹

خروج سرمایه از دومین مقصد VC های دنیا

فناوری مهم در سطح جهانی استفاده کردند. آنچه از کل صنعت استارت‌آپی چین به جانمانده جنازه‌ای است که روحیه کارآفرینی نیز در آن مرده است که دلایل متعددی را می‌توان برای آن ذکر کرد که عبارتند از: رکود بازارهای سهام چین، کند شدن روند اقتصادی، از بین رفتن حباب‌داری‌ها و همه‌گیری کرونا که به شدت این صنعت را تحت‌تأثیر قرار داده است. با افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی، به دلیل دوری کردن کارآفرینان چینی از راه‌اندازی شرکت‌های نوپا و استارت‌آپی، سرمایه‌گذاران آمریکایی نیز که عمده‌ترین سرمایه‌گذاران این بازار را تشکیل می‌دهند، سرمایه خود را از چین خارج می‌کنند.

به گزارش «فایننشال تایمز»، یکی از مدیران مستقر در پکن با اشاره به کسب‌وکار سرمایه‌گذاری خصوصی در شرکت‌های نوپا و استارت‌آپی با ریسک بالا عنوان کرده چین پس از آمریکا بهترین مقصد سرمایه‌گذاران خطرپذیر (VC) در دنیا بوده و شواهد نشان می‌دهد تعداد این VC ها به طور قابل توجهی کاهش پیدا کرده است. اما در این میان، بنیانگذاران و سرمایه‌گذاران امید چندانی برای بازگشت به شکوه سال‌های قبل از همه‌گیری کرونا دارند، زمانی که شرکت‌هایی مانند «علی بابا» و «تسنست» از رشد سریع اقتصادی و ظهور اینترنت موبایل برای تبدیل شدن به شرکت‌های

چرا چین به مکانی بی‌نظیر برای استارت‌آپ‌ها تبدیل شد؟

بالا داشته باشد. دلیل بزرگ این حرکت نیز به سیاست‌های دولت برمی‌گردد. سومین دلیل هم روابط اقتصادی و سرمایه‌گذاری بین چین و آمریکا بود که در گذشته بسیار تأثیرگذار بود به طوری که سهم زیادی از سرمایه‌گذاری خارجی چین از آمریکا تأمین می‌شد، به ویژه استارت‌آپ‌های چینی و تک‌شاخ‌های موفق چون ByteDance، سرمایه‌های هنگفتی را از سرمایه‌گذاران مستقر در آمریکا دریافت کردند که دلیل مهمی برای رشد اقتصادی آنها به شمار می‌رود. درحالی‌که آمریکا بزرگ‌ترین سرمایه‌گذار خارجی چین محسوب می‌شد، اما تنها کشوری نبود که در دهه گذشته سرمایه را به بزرگ‌ترین اقتصاد آسیا تزریق می‌کرد.

Techround در گزارشی که به تازگی منتشر کرده به تحلیل روند رشد استارت‌آپ‌ها و به دنبال آن رکود این صنعت پرداخته است. کارشناسان، سه دلیل اصلی را بیان کرده‌اند که براساس آن چین به پایگاهی عالی برای رشد استارت‌آپ‌ها تبدیل شد. اول اینکه چین در سال ۲۰۲۲ جمعیتی بیش از یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون نفر را به ثبت رساند. این بدان معناست که شرکت‌های نوپا با چنین بازار داخلی بزرگی برای رشد خود روبه‌رو بودند. دوم اینکه درحالی‌که اقتصاد چین از نظر تاریخی بر فرآیند تولید متمرکز بود، تغییر آن و ورود به دنیای فناوری منجر به موفقیت بزرگی شد که توانست سهم قابل توجهی در یک اقتصاد رو به رشد با پتانسیل